

OSNOVNI KARAKTERISTIČKI NAPOVIŠE I SORTIŠE TUTUN VO R. MAKEDONIJA I NIVNATA ZASTAPENOST VO PROIZVODSTVOTO

Miljan Mitreski, Jordan Trajkoski, Robin Mavroski, Nataša Zdraveska
Instituti za tutun - Prilep

Prva i osnovna zadata pri formiraweto na Opitnata stanica za tutun vo Prilep bila da se izvrširevizija na tipski ot sortiment, so celov proizvodstvo da se zadržatsamo oni e tipovi tutun koji to odgovara na potrebite na tutunskata industrija i trgovija. Poradi to i rabotata na Opitnata stanica vo prvo vreme imala samo sel ekcion karakter.

Kako rezultat na obemnata nau-noistrauavakarabotana Instituti za tutun-Prilep, sozdadeni se pogolem broj sorti ot tipovite tutun koji se proizveduvaat vo

Makedonija. Sozdadeni te sorti ot Instituti za tutun veše 75 godini vo celost go soinuvaat proizvodstvo vo R. Makedonija i imaat svoje mesto na svetski ot pazar.

Vo Republika Makedonija, povolni te po-venoklimatski uslovi go ovozmožuvaat odgl eduvaweto na slednive tipovi tutun:

- ♦ Sitnol i sni orientalski, aromati -ni
- ♦ Poluorientalski dopolnitelni
- ♦ Krupnol i sni

Tabela 1 Poznati sorti tutun ot tip Prilep
Table 1 Registered varieties of tobacco type Prilep

Ред. бр. No	Тип и сорта Type and variety	Год. на признавање Year of registration	Број на патент Patent number
1	Прилеп 10-3/2 (П 10-3/2)	1930	
2	Прилеп 12-2/1 (П 12-2/1)	1930	
3	Прилеп 7	1987	900465
4	Прилеп 156/1	1987	09-983
5	Прилеп НС 72	1987	900532
6	Прилеп 84	1988	900461
7	Прилеп 23	1995	900431
8	Прилеп 76/86 (П 76/86)	1998	900762
9	Прилеп - 65-94	2001	900765
10	Прилеп - 79-94	2001	900766
11	Прилеп - Ориент 72-48	2001	900786
12	Прилеп 15 - 1/82	2003	900882
13	Прилеп П- 66-9/7	2004	
14	Прилеп П - 123-7/2	2004	
15	Прилеп П 8-9/80	2005	
16	Прилеп П - 34 AC	2005	

Tabela 2 Pri znati sorti tutun od ti pot jaka
Table 2 Registered varieties of tobacco type Yaka

Ред. бр. No	Тип и сорта Type and variety	Год. на признавање Year of registration	Број на патент Patent number
17	Јака 7-4/2	1932	
18	Јака 23	1987	900459
19	Јака 48	1987	900533
20	Јака 68	1987	900458
21	Јака JB 125/3	1987	09-982
22	Јака 87	1988	900464
23	Јака 48-2	2004	Сл.весник бр.70/2004
24	Јака 141-3/7	2004	Сл.весник бр.70/2004
25	Јака Басма М	2005	Сл.весник бр. 56/2005

Tabela 3 Pri znati sorti tutun od ti pot xebel
Table 3 Registered varieties of tobacco type Djebel

Ред. бр. No	Тип и сорта Type and variety	Год. на признавање Year of registration	Број на патент Patent number
26	Џебел 1	1960	
27	Џебел, П - 2	1974	
28	Џебел - 291	1995	900430
29	Џебел 38	1998	900555
30	Џебел Ориент-138-	2002	900785
31	Џебел Басма М	2005	Сл.весник 56/2005

Tabela 4 Pri znati sorti tutun od ti pot otqa
Table 4 Registered varieties of tobacco type Otlia

Ред. бр. No	Тип и сорта Type and variety	Год. на признавање Year of registration	Број на патент Patent number
32	Отља 9 -18/2 (О - 9 -18/2)		
33	Отља 87	1988	900462
34	Отља 110 - 88/3	1989	900463
35	Маја 36		

Tabela 5 Pri znati sorti tutun od ti pot vi rxi ni ja
Table 5 Registered varieties of tobacco type Virginia

Ред. бр. No	Тип и сорта Type and variety	Год. на признавање Year of registration	Број на патент Patent number
27	МВ - 1	1987	900460

Tabela 6 Pri znati sorti tutun od ti pot berl ej
Table 6 Registred varieties of tobacco type Burley

Ред. бр. No	Тип и сорта Type and variety	Год. на признавање Year of registration	Број на патент Patent number
28	Берлеј 1/91	2001	900763
29	Берлеј 96/85	1998	900554
30	Берлеј Б-2/93	2001	900764

ORIENTALSKI AROMATI ^NI TI POVI TUTUN

Vo ovoj del }e gi dademe osnovni te karakteristi ki na najzastapeni te ti povi i

TI P PRI LEP

Vodi potekl o od edna mesna sorta tutun nare-ena "Xumaj bal e". Pozi ti vna ul oga vo stabi l i zi raweto i podobruvaweto na ti pot pri l ep i ma R. Gornik, koj uspeal vo rel ati vno kus rok, po pat na nekol kugodi { na sel ekci ja da dobi e novi sorti koi denes vo proi zvodstvoto se poznati kako P 10-3/2 i P 12-2/1.

Steblo to na ti pot e rel ati vno tanko i pri l i -no cvrsto, so broj na l i stovi od 27 do 36. Dol ` i nata na l i stovi te vo prosek se dvi ` i od 12 do 20 cm.

Ti pot pri l ep e pri l agoden na l esni rastresi ti , topl i i scedni po-vi , ne mnogu bogati so hranl i vi materi i . Na vakvi po-vi dava si ten, sodr` aen, smol est, mi ri sl i v tutun so ` ol ta do portokal ova boja na l i stovi te. Vegetaci oni ot peri od od sadeweto do zavr{ etokot na zreeeweto na vrvni te l i stovi i znesuva 115 - 140 dena.

Ti pot pri l ep proi zveden na jaka- l i ski po-vi e ti pi -en pretstavni k na ori ental ski te, si tnoi sni te, za-i nski te tutuni . Tkaeni cata e gusta, zbi ena, el asti --na, sjajna. Pri se-eweto na surovi nata dava kad- ravo i otporno vl akno. Posebno treba da se odbel e` i deka surovi nata od ovoj ti p mo` e da se konzervi ra i dobro da podnesuva podol g transport, { to vo me|unarodnata trgo- vi ja i ma gol emo zna-ewe.

Edni od domi nantni te osobi ni na surovi nata od ti pot pri l ep se mi ri sl i vosta i aromata. Vo odnos na i ntenzi tetot i kva- l i tetot na aromata, ova a surovi na zazema edno od prvi te mesta vo grupata na ori en-

tal ski aromati -ni tutuni . Vkusot e sl ad- ni kav, pri jaten, osve` uva. Vo kombi na-ci ja so drugi ti povi tutun, se upotrebuva za i zra- botka na najl uksuzni ci gari .

Hemi ski ot sostav na surovi nata od ti pot pri l ep e sl edni ot:

ni koti n	1.30%
bel kovi ni	4.52%
rastvorl i vi jagl ehi drati	18.65%
pol i f enol i	6.15%
vkupna redukci ja	24.47%
rN-vrednost	4.47%

Prose- noto godi { no proi zvodstvo za posl edni te 10 godi ni se dvi ` i od 10 do 17000 toni .

Kl asi -ni ot ti p Pri l ep P -12 -2/1
Traditional type Prilep P 12-2/1

PRI LEP P - 23

Morfološki svojstva:

Rasteni eto (strakot) ima vretenest (konusovi den) habitus. Visina na strakot so cvetovi eto iznesuva 65 - 75 cm. Brojot na listovi se dvigodi od 45 do 55, i se gusto rasporedeni na steblo, po formeli psovodni do izdoleno jaj-esti. Bojata na listovi te e oltozelena, so slabozraz-

zena nervatura. Prosenata dolina na listovi te od srednot pojas iznesuva okol u 20 cm. Pogolmi broj posivni listovi se naojata vo gornata tretina na strakot. Cvetnata tkane so srednagolmi na, zbi ena i pol utop-esta so bl edorozova boja na cvetovi te.

Biološki svojstva:

Vegetacioni otperiod od sadeweto do cvetaweto na tutunot iznesuva 60 - 65 denovi, dodeka od sadeweto do zavrsetokot so berbata na listovi te 110-120 denovi. Pri lino e otporna na veteripepelnica.

Se rasaduvana rastojani e 40 - 45 sm red od redi 12 - 15 cm voredot. Pri nosot na suva msa iznesuva 2200-2800 kg/ha. Se odgl eduva na lesno, rastresiti po-vi, srednobogati so hranlivi materii. Se preporeva 2-3 polivava za vreme na vegetacijata. Ubraveto e standardno kako i za drugi te sortite ot potpilep.

Tehnološki svojstva:

Suvite listovi od dolnot i srednot pojas se so zlatno olta boja, dodeka listovi te od gornot pojas ima otvorenoportokal ova boja. Lisnata tkane e fiana, ne na, elastina i sodrajna, so slabozrazena nervatura.

Tutunskata surovina se odlikuva so dostavi sokkvalitet.

Tip Pilep sortite P-23
Type Pilep, variety P-23

PRI LEP NS - 72

Ova sortite e prva priznata od proizvodadentite sortite vo bivšite jugoslvenski prostori i vo Republika Makedonija, vo 1984 godina.

Morfološki osobini:

Habitusot na rastenijata e cilindri -no-elipsovoden, so visina od okol u 90 cm. Steblo e srednodedelo, ednakvo po debelina, so svetlozelena sjajna boja. Listovi te ima ri bolika formi ni vnot broj porasteni iznesuva sekogadnad 50. Lisnata tkane e ne na, no mnogu smol esta. Cvetnata tkane e mnogu mala, so mal broj na cvetovi, zbi ena.

Biološki osobini:

Sortata NS-72 e prilagodena na rastresiti, topli lesni i scedni po-vi, no mnogu bogati so hranlivi materii. Pogodna e za odgl eduvave i vepolivni uslovi. Ima

Tip Pilep sortite NS-72
Type Pilep, variety NS - 72

podolg vegetaci onen peri od od standardni te sorti P 10-3/2 i P 12-2/1 i ako se nasadi podocna, ~esto ne mo` at da se oberat si te l i stovi . Vo edna berba mo` at da se oberat

10 - 12 l i sja i po su{ eweto se dobi va i zedna-ena boja. Se odl i kuva so dosta vi sok pri nos, { to proi zl eguva od gol emi ot genetski potenci jal .

Tehnol o{ ki osobi ni :

Surovi nata dobi ena od ova a sorta i ma ti pi -ni karakteri sti ki na tehno- l o{ ki te svojstva si tno l i sni te ori ental ski vi sokoaromati -ni ti povi tutun. Surovi nata

i ma ne` na, pi toma, porozna l i sna tkaeni ca so ednol i -na portokal ova boja i i ma gol em fabri -ki randeman.

PRI LEP NS 156/1

Sortata Pri l ep 156/1 e pri znata vo 1987 godi na. Dava povi sok pri nos, a i ma i podobar kval i tet od standardot (Pri l ep 12/ 2/1) i so si gurnost mo` e da najde pri mena vo

{ i rokata prakti ka, vo reoni te na ti pot pri l ep, na po-vi { to se ne{ to posi roma{ ni so hranl i vi materi i . Pogodna e za odgl edu- wawe i vo nepol i vni usl ovi .

Morf ol o{ ki osobi ni :

Kaj ova a sorta vi si nata na raste- ni jata e 50 - 70 cm. Stebl oto e rel ati vno cvrsto. Brojot na l i stovi po raste ni e se dvi ` i od 37 do 43. Di menzi i te na sredni te

l i stovi vari raat od 16 do 22 cm vo dol ` i na i 9 - 11 cm vo { i ri na. Cvetnata ki tka e pol u- top-esta, so sredna gol emi na.

Bi ol o{ ki osobi ni :

Pri l ep 156/1 e pri l agodena na l esni rastresi ti , topl i po-vi , posi roma{ ni so hranl i vi materi i . Dava dobri rezul tati i ako se odgl eduva bez navodnuwawe se rasi- duva na rasto jani e 40 - 45 cm me|u redovi te

i 10 - 15 cm vo redot, raste ni e od raste ni e. Vegetaci oni ot peri od od rasaduwawe do 50% cwetawe i znesuva od 63 do 76 denovi . Pri nosot vari ra od 1900 do 3100 kg/ha, vo zavi snost od usl ovi te na odgl eduwawe.

Tehnol o{ ki osobi ni :

I su{ eni te l i stovi i maat sjajno` ol ta do portokal ova boja na sredni te i porto-

kal ova do otvorenocrvena na gorni te l i s- tovi , koi se mo{ ne sodr` ajni i aromati -ni

PRI LEP NS 84

Sortata Pri l ep 84 e pri znata vo 1987 godi na. Mo` e da se odgl eduva na posl abi

po-vi i vo su{ ni usl ovi .

Morf ol o{ ki osobi ni :

Vi si nata na raste ni jata e od 60 do 75 cm. Stebl oto e rel ati vno cvrsto. Brojot na l i sjata po edno raste ni e se dvi ` i od 38 do 42, i l i prose-no 40.

Dol ` i nata na l i stovi te od sredni ot

pojas se dvi ` i okol u 20 - 23 cm, a { i ri nata 10 do 11 cm.

Cvetnata ki tka e mala do sredno gol ema, pol utop-esta.

Bi ol o{ ki osobi ni :

Pri l ep - 84 e pri l agodena na l esni rastresi ti , topl i po-vi koi ne se bogati so hranl i vi materi i . Se |ubri so sl edni ve kol i -i ni akti vna materi ja (kg/ha) N 24 - 40, P 60, K 70. Se rasaduva na rasto jani e od 40 do 45 cm me|u redovi te i 10 - 15 cm vo redo-

vi te strak od strak. Dol ` i nata na vege- taci oni ot peri od, od sadeweto do po-etokot na cwetaweto na tutunot i znesuva okol u 65 - 70 denovi . Ni ` ani ot tutun se su{ i na sonce.

Pri nosot na sortata se dvi ` i vo grani ci te od 2500 do 3200 kg/ha.

Tehno lo{ ki osobi ni :

Pri l ep 84 spa|a vo grupata na ori ental ski sorti tutun. I su{ eni te l i stovi i maat ` ol ta boja na sredni te i portokal ova

do otvorenocrvena boja na gorni te l i sja. Li stovi te se so dr` ajni i aromati -ni .

Ti p Pri l ep sorta P -84
Type Prilep, variety P - 84

TI P JAKA

Tutunski reoni vo koi se proi zveduva ti pot jaka se Strumica, Radovi{ , Gevgelija i Valandovo.

Surovi nata dobi ena od ovi e podra-ja se odl i kuva so ne` no, fi no i so dr` ajno tki -vo so ` ol ta do portokal ova boja i slabo i zrazena nervatura.

Od aspekt na tehno lo{ ki te svojstva treba da se spomene deka surovi nata od ti pot jaka i ma gol em fabri -ki randeman, speci fi -na bl agorodna aroma i bl ag, sl adni kav vkus.

Vo odnos na ja-i nata spa|a vo grupata na meki tutuni , i ma odl i -na sogorl i vost i kopaktnost na ci gari te.

Kval i tetot na aromata i gol emi ot fabri -ki randeman ja pravi ova surovi na i interesna za gol em broj tutunski fi rmi od redot na gol emi te svetski kompani i . Vo tehno l o gi jata na ci gari i ma posebno mesto vo bl endi rani te i vo ori ental ski te ci gari .

Spored Gornik, ti pot jaka vodi potekl o od edna mesna sorta tutun od ostrovot Kuba. Ova krupnol i sna kubanska sorta bi l a prenesena vo traki sko-makedonskata obl ast i pod vl i jani e na kl i matsko po-veni te

usl ovi pretrpel a gol emi morfol o{ ki i bi ol o{ ki promeni , pri { to e dobi ena nova sorta od ori ental sko potekl o.

Vo Opi tnata stani ca vo Pri l ep, vo 1925 god. kako, kako rezul tat na obemnata rabota, dobi eni se pove}e sorti od koi od 1932 godi na vo proi zvodstvoto se nao|a JK 7-4/2.

Ti pot jaka i ma vi soko, ne` no i tanko steblo so gol emi na od 70 do 120 cm i broj na l i stovi od 25 do 32.

Pri sposobeno e za ri dski i ri dsko -padi nski rastresi ti , skel etni jakal i ski po-vi .

Dol ` i nata na vegetaci oni ot peri od od su{ eweto do posl ednata berba e od 90 do 130 dena.

Surovi nata od ovoj ti p se odl i kuva so najkval i tetni svojstva. Li snata tkaeni ca e i zrazi to fi na, pi toma i so dr` ajna, so svetl o ` ol ta do portokal ova boja, rel ati vno l esna, so mnogu dobar fabri -ki randeman. Gl avni osobi ni na surovi nata od ovoj ti p se speci fi -nata mi ri sl i vost i aromati -nost. Pri pu{ eweto razvi va del i katna, fi na i bl agorodna aroma, poradi { to e

barana na me|unarodni ot pazar.

Poradi svojata so dr` ajnost i aromati -nost, kako i prijatni ot i sl adni kav vkus pri pu` eweto, surovi nata sl u` i vo f abri -kaci jata kako za -i n za aromati zi rawe i i zrabotka na najl uksuzni tutunski prera -botki .

Vo odnos na hemi ski ot sostav, surovi -

nata od ti pot jaka se odl i kuva so mal procent na ni koti n i gol ema pri sutnost na rastvorl i vi jagl enohi drati .

Ni koti not se dvi ` i vo grani ci te od 0,60 do 1,0%, rastvorl i vi te jagl ehi drati od 14 do 18% i rN vrednosta e 5.39.

Proi zvodstvoto na ti pot jaka se dvi - ` i vo grani ci te od 8 do 12000 toni godi { no.

JAKA JV 125/3

Ovaa sorta e pri znata vo 1987 godi na, a od 1988 godi na do denes e najra { i rena

sorta vo masovnoto proi zvodstvo na tutun vo reoni te kade se odgl eduva ti pot jaka.

Morf o { ki osobi ni :

Sortata Jaka V 125/3 i ma vi soko steblo i toa, zaedno so cvetnata ki tka, i znesuva 120 - 165 cm. Vi si nata e 3 - 4 pati pogol ema od { i ri nata. Brojot na l i sjata po edno rastenie se dvi ` i od 38 do 44 ili prose -no 40.

Cvetnata ki tka e pol utop -esta i rel ati vno mal a.

Bi ol o { ki osobi ni :

Jaka JV 125/3 e pri l agodena na l esni , rastresi ti , suvi , topl i , jakal i ski po -vi , sl abo do sredno bogati so hranl i vi materi i . Se | ubri so sl edni ve kol i -i ni akti vna materi ja (kg/ha) N 24-40, P 60, K 70. Rasadu -vaweto se vr { i na rasto jani e od 40 cm me| u redovi te i 10 - 12 cm vo redovi te, strak od strak.

Dol ` i nata na vegetaci oni ot peri od od sadeweto na tutunot do po -etokot na cvetawe i znesuva okol u 70 dena. Berbata na tutunot se vr { i na 5 - 7 race, 4 - 6 l i sja zaedno. Ni ` ani ot tutun se su { i na sonce, na hori zontal ni ili verti kal ni ramki .

Pri nosot po edno rasteni e se dvi ` i od 12 do 15 g, a po hektar od 2200 do 2800 kg.

Tehnol o { ki osobi ni :

Jaka JV-125/3 spa| a vo grupata na si tnoi sni , ori ental ski , aromati -ni sorti tutun. Tkaeni cata na i su { eni te l i sja e f i na,

ne ` na, so dr ` ajna, so ubava ` ol ta boja i vi sok kl asen randeman.

Jaka JV-125/3
Yaka YV - 125/3

JAKA 48

Ovaa sorta e pri znata vo 1987 godi na i pogodna e za odgl eduvawe vo reoni te kade

{ to se odgl eduva ti pot jaka vo i sto -na Makedoni ja.

Morfol o{ ki osobi ni :

Vo normal ni usl ovi i ma okol u 48 l i sja, no na pl odni po-vi brojot na l i sjata mo` e da bi de mnogu pogol em (55 - 75). Gol emi nata na strakot i znesuva 100 cm, a mo` e da dostigne i 120 cm, pa i pove}e. L i sjata se el i psovi dni , i zedna-eni po gol emi na, so svetl o` ol ta boja.

Bi ol o{ ki osobi ni :

Ovaa sorta i ma podol g vegetaci onen peri od od sortata JK 7-4/2 i pogol em bi ol o{ ki potenci jal . Se rasaduva na 40 cm me|u redovi te i 10- 12 cm vo redot raste ni e od raste ni e.

Pri nosot na sortata e rel ativ no gol em, no ne mo` e da go dostigne onoj od Pri l ep NS-72. Taka, pri rasadeni 200,000 straka po hektar mo` e da se dobi e i do 4800 kg, { to e dvojno pove}e od kl asi -nata Jaka 7-4/2.

Tehno l o{ ki osobi ni :

Suvi te l i stovi i maat portokal ova ednol i -na sjajna boja i i zrazena aroma ti -nost.

Jaka JV-125/3
Yaka YV - 125/3

TI P XEBEL

Vodi potekl o od ksanti skata Jaka, a vo Makedoni ja se poznati sorti te Xebel br.

1 i Xebel br. 8; Xebel P-2; Xebel 298; Xebel 38, i dr.

Berl ej, B 96/85
Berley, B 96/85

Vi rxi ni ja, MV-1
Virginia, MV - 1

Se proi zveduva na reoni so pogol ema nadmorska vi si na. Surovi nata od ti pot xebel e fi na i so dr` ajna, so mnogu slabo i zrazena nervatura. Se odl i kuva so svetl ocrvena boja. Ovoj tip tutun i ma posebni kval i teti vo pu` eweto. Toj se karakteri zi ra so mnogu bl agorodna i speci fi -na aroma, koja po svoeto bl agorodstvo ja nadmi nuva aromata od ti pot jaka.

Na pu` ewe e mnogu slado i mek, i ma mnogu dobra sogorl i vost.

Se odl i kuva so ni zok procent na ni koti n(do 0.50%) i rastvorl i vi { e}eri (14 do 16%). Se proi zveduva vo mal i kol i -i ni i ne pretstavuva osnova vo tutunski te smesi .

Posl edni ve godi ni ovoj ti p skoro i

da ne se proi zveduva, a negovoto mesto go zazemaat ti povi te jaka i pri l ep.

Vo Republ i ka Makedoni ja postojat usl ovi za proi zvodstvo i na vi rxi ni ski i berl ejski tutuni . Lokaci i te za proi zvodstvo na ovi e tutuni se pomal i i se najduvaat vo Pol o` kata Kotl i na, vo ohri dsko stru` ki ot regi on, po te-eni eto na rekata Treska i vo reonot na Ko-ani . No, zaradi mal i te kol i -estva na ovi e tutuni , nemo` nosta da se napravat pogol emi parti i i ni skata cena na svetski ot pazar, ovi e tutuni se proi zveduvaat na sosema mal i povr` i ni , so tenden ci ja za preki nuvawe na ni vnoto proi zvodstvo.

Tabela 7. Zastapenost na ti povi te i sorti te tutun vo proi zvodstvoto na R. Makedoni ja spored i stri bui ranoto tutunsko seme od 1996 do 2007 godi na (vo procenti)

Table 7 The share of tobacco types and varieties in the Republic of Macedonia, according to distributed tobacco seed in e period 1996-2007 (in %)

Година Year	Тип Прилеп - Type Prilep								Тип Јака - Type Yaka				Тип Џебел Type Djebel			Тип Отља Type Otlija			Тип Берлеј Type Burley	Тип Вирџинија Type Virginia	Вкупно Total	
	П-23	П66-9/7	П65/94	ПВ-166	П80	П12/2-1	НО-72	П-84	П-76	ЈК-87	ЈК-23	ЈК-48	ЈВ-125/3	Џ-38	Џ-1	П-2	О-87	О 110-88/3				
1996	56.96					24.07							10.91	0.48	1.60	0.80					5.18	100.00
1997	70.41					9.44		1.23		0.28	0.28		13.59		1.51	0.27	0.02				2.97	100.00
1998	49.83					3.86		6.21					36.10		1.47	0.39					2.14	100.00
1999	37.63			10.35		23.34	1.17	5.41	0.42				16.75	1.70	0.96	0.53			0.09		1.65	100.00
2000	37.44			3.56		0.81	26.64	0.49				9.70	16.17	1.54	0.53	0.89	0.81	0.08		1.34		100.00
2001	32.68		1.28	9.90		0.26	21.29	0.47				9.24	21.16	1.62	0.17	0.54			0.04		1.35	100.00
2002	29.44			6.15		0.63	30.61	0.10	1.46			3.42	24.22	2.73		0.24					1.00	100.00
2003	44.99		0.29	3.20	5.11	0.17	7.96					9.69	27.77	0.43					0.02		0.37	100.00
2004	35.07		0.82	4.61	6.46	8.61	5.15					3.97	34.10	0.54	0.54						0.13	100.00
2005	31.26		0.70	7.14	8.04		5.18					3.02	44.31	0.20					0.05		0.10	100.00
2006	42.51		0.20	2.42	8.05		1.38					1.61	33.16		0.57						0.10	100.00
2007	37.51	0.02		5.46	9.93		10.62					1.24	34.58	0.62							0.02	100.00
Х 1996 - 2007	42.50	0.00	0.28	4.44	3.16	5.96	9.24	1.17	0.16	0.02	0.02	3.53	26.28	0.79	0.09	0.57	0.31	0.07	0.02		1.37	100.00
	66.94								29.85				1.44			0.38			0.02	1.37	100.00	

ZAKLU ^ O C I

Vrz osnova na prezenti rani te podatoci , mo` ata da se donesat sl edni ve zakl u-oci :

- Republ i ka Makedoni ja i ma povol ni po-venokl i matski usl ovi za proi zvodstvo na tutun so vi sok kval i tet.

- Posl edni ve godi ni , vo vkupnoto proi zvodstvo na tutun, si tnoi sni te ori ental ski , aromati -ni ti povi u-estvuvaat so 98%.

- Spored ti pskata zastapenost, kaj oriental ski te aromati -ni tutuni ti pot pri l ep e na prvo mesto, so pove`e od 66.94%.

- I maj}i go vo predvi d vi soki ot kval i tet na tutunskata surovi na proi zvedena vo Republ i ka Makedoni ja, se o-ekuva zgol emuvawe na vkupnoto proi zvodstvo na tutun.

L I T E R A T U R A

1. **Boceski D., 2003.** Poznavawe i obrabotka na tutunskata surovi na. Pri l ep.
2. **Gorni k R., 1973.** Obl agoroduvawe na tutunot. Tutunski kombi nat-Pri l ep.
3. **Korubi n-AI eksoska A., 2004.** Sorti tutun. I nsti tut za tutun-Pri l ep.
4. **Uzunoski M., 1985.** Proi zvodstvo na tutun. Skopje.
5. Podatoci - I nsti tut za tutun - Pri l ep.
6. Tutunaska karta na R. Makedoni ja. Skopje.

BASIC CHARACTERISTICS OF TOBACCO TYPES AND VARIETIES IN R. MACEDONIA AND THEIR SHARE IN THE PRODUCTION

M. Mitreski, J. Trajkoski, R. Mavroski, N. Zdraveska
Tobacco Institute-Prilep

SUMMARY

Tobacco Trial Station in Prilep was establish with the aim to make revision of type assortment, in order to preserve only those tobacco types which proved to be most suitable for the needs of tobacco industry and trade. For this reason, the work of the Trial Station, at its beginning, was focused only on selection.

Vast scientific-research work of Tobacco Institute-Prilep resulted in a great number of varieties originating from the types grown in Macedonia. For over 75 years, varieties created in Tobacco Institute have been accounting for the total tobacco production in the Republic of Macedonia and they also find their place on the world market. The most frequently represented type of tobacco in the country is Prilep, which is followed by Yaka. The other types can be found no more in productional structure of tobacco industry in Macedonia.

Author's address:

*Milan Mitreski
Tobacco Institute-Prilep
Republic of Macedonia*